

ІТ-РИНОК В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ

Всепоглинаючий розвиток світового суспільства і перехід на новий етап технологічного розвитку безупинно актуалізує поширення ІТ-технологій. Питання розвитку ІТ-ринку в Україні є найбільш актуальним в наш час, оскільки саме він переважає над іншими галузями економіки за темпами розвитку в останні роки.

Дослідження щодо розвитку та виявлення основних тенденцій сфери інформаційних технологій та її впливу на економіку України проводили такі вітчизняні вчені, як: О. Бабанін, С. Войтко, В. Глухов, А. Маслов, А. Могилова, С. Пиріг, І. Седікова, Л. Федулова, М. Чайковська, А. Чухно та ін. Однак багато аспектів розвитку ІТ-ринку та його перспектив в Україні потребують подальших досліджень, особливо крізь призму статистичного моніторингу цих процесів.

Метою нашого дослідження є виявлення сучасних тенденцій розвитку на ІТ-ринку в Україні.

В Україні ІТ-ринок посідає третє місце серед орієнтованих на експорт індустрій, поступаючись лише аграріям та металургам. За підсумками 2016 р. ринок ІТ-послуг збільшився до 2,9 млрд дол. США, що становить 4% ВВП країни [2]. Незважаючи на кризові явища в економіці України, приріст ІТ-ринку в 2017–2020 рр. становив близько 7%. За прогнозами експертів, якщо галузі не заважати розвиватися, то до 2025 року вона може зрости вдвічі [3]. Основним рушієм розвитку ІТ-ринку є персонал ІТ-сфери, тому аналіз ІТ-ринку потрібно здійснювати в тісній взаємодії з аналізом ринку праці у цій індустрії.

В Україні у 2016 р. налічувалося близько 100 тис. фахівців цієї галузі, так щороку приріст в межах 12–15% забезпечує постійне зростання обсягу вироблених послуг і зростання доходів на ІТ-ринку.

У 2020 році ІТ-спеціалістів в Україні понад утричі більше, ніж у Білорусі – 54 200 осіб, але менше, ніж у Польщі – 279 800 осіб та у Німеччині – майже 851 000, але не дивлячись на це Україна увійшла в топ-10 країн Європи за кількістю розробників ПЗ.

У 2019 році на ІТ-ринку було згенеровано понад 3,8 млрд дол. США доходів. Вітчизняні фахівці пропонують сервіси з різним обсягом доданої вартості й охоплюють увесь життєвий цикл розробки програмного забезпечення. Зростання ринку відображається і на підвищенні кількості вакансій на 40% впродовж 2015–2020 рр. Щороку майже 30 тис. осіб проходять через різноманітні курси та ІТ-програми у спеціалізованих ІТ-школах [4], а 12 українських компаній потрапили в рейтинг 100 кращих постачальників послуг аутсорсингу The Global Outsourcing 100 [5]. Характерною рисою фахівців ІТ галузі в Україні є їх

молодий вік – це молоді люди у віці від 22 до 30 років. За даними ІТ Ukraine Association, 72% ІТ-спеціалістів – чоловіки і 28% – жінки, середній вік українського спеціаліста 30 років. Разом із тим для ефективного статистичного аналізу вітчизняного ІТ-ринку важливо розрізняти посади, на яких працюють фахівці в українських компаніях та міжнародних компаніях в Україні. Серед усіх посад, які існують в компаніях на ринку ІТ, переважну більшість становлять інженери з програмного забезпечення. Класифікація фахівців за цим напрямом відбувається так: молодший інженер, інженер середнього рівня, старший інженер, лідер команди інженерів. Разом із подальшим розвитком ІТ-галузі, все більше посад пов'язано із управлінням проектами, кадрами, маркетингом, підтримкою споживачів, тестуванням ПЗ, аналітикою бізнес-процесів, методологією розробки програмного забезпечення, продажами тощо.

Оплата праці для розробників з України є дещо нижчою (20 дол. / год.), ніж у Польщі (25 дол. / год.), Росії (24 дол. / год.) та Білорусії (22 дол. / год.), але не найнижчою у Європі. Середня зарплата та у 2017 р. складала 1600 дол. США, а у 2020 р. складала 2300 дол. США [9]. Це є свідченням того, що Україна залишається лідером ринку ІТ-фріланса Східної Європи.

В Україні нараховують 4 тисячі ІТ-компаній. Інвестиції у їх роботу складають понад 300 млн дол. США. Найбільше офісів ІТ-підприємств розташовано у м. Києві, Київській, Харківській, Львівській, Дніпропетровській та Одеській областях. Географічна структура ІТ-ринку в Україні відображає особливості регіональної політики в Україні – Київ (44,3%), Харків (15,4%), Львів (12,0%), Дніпро (7,2%), Одеса (5,3%), Вінниця (2,2%), Запоріжжя (1,7%), віддалено працює 2,5% респондентів.

Більшість українських ІТ-підприємств реалізують бізнес-модель розробки програмного забезпечення на замовлення іноземних клієнтів, за якої усі інтелектуальні права є власністю замовника (аутсорсинг-розробки). Це пов'язано, насамперед, з низькою дієвістю українського законодавства із захисту інтелектуальної власності та низькою привабливістю українського ринку та використанням переважно імпортного ПЗ в Україні [7].

Для України основними ринками експорту є Сполучені Штати та Східна Європа. За сферами застосування ІТ-послуг ринок поділяється на такі сегменти: електронна комерція – 17%, підприємництво – 15%, фінанси – 15%, освіта – 12%, охорона здоров'я – 12%, туризм – 11% та інші.

Ключовими елементами ІТ-ринку в Україні, за даними фахівців PricewaterhouseCoopers [12], є такі послуги:

• IT-підтримка та аутсорсинг – різноманітні послуги для підтримки, розміщення, оновлення, інтеграції та налаштування IT-продуктів, розроблених третіми сторонами;

• Custom Application Development – послуги під час повного або частини циклу розробки програмного забезпечення, що дозволяють забезпечити додаткову вартість шляхом розробки продукту, хоча право на інтелектуальну власність повністю належить клієнтам;

• IT-консалтинг та оцифрування – частина CAD-або окремих сервісів, що складаються з послуг консалтингу;

• Аутсорсинг R&D бізнес-процесів – послуги з великою доданою вартістю, що представляють суміш IT-консалтингу та CAD, але з невизначеними межами та постійними повтореннями циклу розробки ПЗ.

Але IT-ринок не є сталим і за сучасних умов виникли нові напрямки IT-послуг які набувають більшої популярності, так пандемія COVID-19 актуалізували питання цифрової безпеки. Можна виділити такі напрямки на IT-ринку, популярність яких зросла через пандемію:

1. IT-безпека, цей напрям був завжди актуальним, але зростання кількості онлайн транзакцій, призвело до нарощування шахрайства в мережах. Шахрайства виникають на різних етапах виконання транзакцій та за різними схемами, тому виникає постійна потреба в удосконаленні механізмів захисту. Тому IT-безпека – це майданчик для постійного розвитку і удосконалення IT-послуг.

2. Хмарні системи, їх популярність зростає із нарощенням мобільності суспільства та розвитком процесів синхронізації роботи пристроїв у internet-мережі. Ще кілька років тому IT-компанії, які розвивалися в напрямку Hardware (апаратне забезпечення), а зараз користувачі інформаційних мереж хочуть зберігати інформацію в хмарах без прив'язки до апаратного забезпечення. Далі цей процес буде тільки розвиватися.

3. Інтелектуальна праця в розробці з правом власності, ця сфера буде давати найбільший прибуток в IT-галузі.

Метою української IT-індустрії наразі є не тільки збільшення об'ємів надання послуг з аутсорсингу, а й перехід до розробки та виробництва власних продуктів. Вітчизняний ринок інформаційних технологій є конкурентоспроможним і має перспективи для подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. IT Industry Outlook 2016. Research Report. *CompTIA*. URL: <https://www.comptia.org/resources/it-industry-outlook-2016-final>.

2. Савицький Ю. Досвід Польщі для України: чому варто робити ставку на високі технології? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27631224.html>.

3. Савенко С. Попри всі бурі: чому IT-сектор претендує на роль флагамена української економіки. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/397906/popry-vsi-buri-chomu-it-sektor-pretenduyena-rol-flagmana-ukrayinskoyi-ekonomiky>.

4. Сич О. Український IT-ринок розвивається, однак відтік кадрів продовжується. URL: <http://energolife.info/ua/2016/Business/2208/Український-IT-ринок-розвивається-однак-відтік-кадрів-продовжується.МТІ>.

5. The Global Outsourcing 100, 2016. IAOP. URL: <https://www.iaop.org/Content/19/165/4454>.

6. The State of European Tech. People Flows. Atomico. URL: <https://2018.stateofeuropantech.com/chapter/europes-got-talent/article/people-flows/>

7. Терехов Д. С. Економічні проблеми розвитку IT-підприємств України. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6035>.

8. Публікації. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://ukrstat.gov.ua/menu/publikac_.htm.

9. Українська IT-індустрія: загальні дані та рівень спеціалістів. IT Ukraine Association. URL: <https://itukraine.org.ua/infografika.-ukraïnska-it-industriya-zagalni-dani-ta-profesijnij-profilspetsialistiv.html>.

10. Бабанін О. С. Статистика розвитку IT-ринку в США, Україні та світі. *Статистика України*. 2013. № 1. С. 22–28.

11. Волошин С. Зарплати українських розробників – июнь-июль 2018. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/salary-report-june-july-2018/>

12. AEQUO. Infographic Atlas "Information Technology Industry in Ukraine". URL: https://aequo.ua/publication/Insights/infographic_atlas_in_formation_technology_industry_in_ukraine/

13. Річні огляди економік різних країн світу. URL: <http://www.ved.gov.ru/exportcountries>.

14. Raghuvanshi G. Worth a closeup: There's nothing distant about the remote management opportunity, it's happening here and now, and worth a closer look. A word of caution though, it's a game for the big guys. *Business line*, Chennai, Apr 21, 2013, p. 1.

15. Офіційний сайт Міжнародного союзу електрозв'язку. URL: <https://www.itu.int/ru/Pages/default.aspx>.

16. Аналітичний портал: Гуманітарні технології. Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/ictdevelopment/index/ictdevelopmentindex-info>.

17. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. URL: <http://www.ilo.org/global/langen/index.htm>.

18. Список країн за середньою заробітньою платою. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1>.